

Notat 9 - Tillæg til kommunalt fastsatte, pålagte og godkendte mål

Dette notat uddyber tillæg til mål, der udgør en stor andel af vandselskabernes samlede tillæg til de økonomiske rammer.¹ Det er muligt at få tillæg til opfyldelse af både kommunalt og statsligt fastsatte mål. Dette notat omhandler primært mål stillet af kommunerne, som ofte er de myndigheder, der fastsætter mål for selskaberne eller godkender mål, som selskabet ønsker at forfølge. Tillæggene har det formål, at selskaberne kan få øget deres opkrævningsmuligheder, når deres opgaver udvides mv. Vandselskabernes opgaver kan være defineret ud fra forskellige servicemål mv. Disse mål skal bidrage til, at der kan være forskellige servicemål på tværs af landet. Rammerne for, hvilke mål kommunerne kan stille, er derfor relativt vide.

Kommuner fastsætter mål for selskabernes opgaver

Kommunen justerer i høj grad vandselskabernes opgaver gennem mål, der definerer både vandselskabernes opgaver og løsningsomfang. Fx kan et mål fastsætte serviceniveauet for kloakering af et boligområde, at der skal iværksættes indsatser for grundvandsbeskyttelse, eller at kalkindholdet i drikkevandet ikke må overstige et bestemt niveau. Selskaberne er juridisk forpligtede til at efterleve disse mål, hvis de f.eks. har karakter af et påbud eller et krav. Dog kan mål også være frivillige for selskaberne at efterleve. Om et mål er forpligtende eller frivilligt har dog ikke betydning for vurderingen af, om det er tillægsgivende.

Når målene er fastsat, pålagt eller godkendt, kan selskaberne søge om tillæg, hvorefter selskabernes indtægtsramme øges under bestemte forudsætninger. Kommunerne sikrer dermed, at selskaberne kan løse nye opgaver. Og tillægget medfører, at den økonomiske ramme tilpasses.

Staten kan på samme måde fastsætte, pålægge eller godkende mål for selskaberne, men i praksis sker det typisk på mere overordnet niveau end det enkelte selskab, hvorfor det ikke gennemgås yderligere i dette notat.

Målene omfatter en bred vifte af opgaver og krav til selskaberne

Der er vide rammer for hvilke mål, kommunerne kan stille. Målene skal imidlertid omfatte "formål inden for vandselskabets hovedvirksomhed, herunder miljø, sundhed, energieffektivitet, klimaindsatser, forsyningssikkerhed eller service".² Endvidere skal vandselskabets omkostninger udgøre "udgifter til konkrete aktiviteter, som er egnet til og direkte forbundet med opfyldelse af" målene.

¹ Jf. ØR-bekendtgørelsens § 11, stk. 1.

² L91 Forslag til lov om ændring af vandsektorens organisering og økonomiske forhold, lov om vandforsyning mv., lov om betalingsregler for spidlevandsselskaber mv. og forskellige andre love som fremsat den 16. december 2015 s. 45-46

Vandreguleringsudvalget

Der stilles ikke yderligere krav til målene. Det er dog en forudsætning, at det er en opgave, vandselskabet lovligt må udføre efter de almindelige regler. Opgaven skal fx knytte sig til selskabets *hovedvirksomhed* og kunne anses for en *nødvendig udgift*, dvs. ligge inden for selskabets ansvarsområde, ikke være unødigt omkostningstung etc.

Kommunerne kan inden for disse rammer stille mål, der varierer i både omfang og type. Målene kan således fastsættes, så de afspejler selskabernes mangeartede opgaver.

I praksis er det imidlertid en udfordring, at kommunerne i visse tilfælde fastsætter mål, som beskriver typen af løsning frem for det ønskede resultat – eller med andre ord, beskriver et middel snarere end et mål. Det kunne eksempelvis være en kommunal målsætning om at etablere seperatkloakering frem for at forhindre overløb. Dette kan blot afspejle, at der har været en forudgående dialog mellem kommune og selskab, hvor man har lagt sig fast på løsningsmodellerne, og at det derfor er nærliggende for kommunen at beskrive det konkrete projekt. Dog kan det gøre det svært at vurdere, om kommunerne blander sig unødigt i den praktiske drift af selskabet, hvilket i nogle tilfælde kan være i uoverensstemmelse med armslængdeprincippet mellem ejer og selskab.

Der henvises i øvrigt til *boks 1* for eksempler på mål.

Boks 1

Eksempler på mål

Kommunen stiller meget varierende mål, hvad angår omfang, type og formulering. Nedenstående liste afspejler en række eksempler på mål, der alle har medført godkendte tillæg i 2023 eller 2024. Målene er i de fleste tilfælde citeret direkte fra kommunernes spildevandsplan mv.

Kommunens mål	Vandselskabets løsning
<i>Eksempler på ukonkret formulerede mål</i>	
Kommunen har angivet en målsætning i deres spildevandsplan for om, at "bortledning af spildevand skal ske på en ansvarlig, sikker og optimal måde i forhold til drift, energi- og ressourceforbrug med henblik på at spare miljøet for unødvendige belastninger" ³ .	Spildevandsselskabet har opgraderet deres membranrensning at sikre så få affalds- og miljøfremmede stoffer som muligt.
Kommunen har angivet i deres spildevandsplan, at "borgerne skal i med størst mulig forsyningssikkerhed sikres drikkevand, der overholder kravene til drikkevandskvalitet".	Selskabet har etableret et bypass-anlæg, hvor vandforsyningen tilfældet af forurening hurtigt kan føres rundt om den forurenede boring eller beholder.
Kommunen har i deres vandforsyningsplan angivet, at "borgerne skal sikres den bedst mulige vandkvalitet på økonomisk rimelige overvåge vilkår og i tilstrækkelige mængder", og at "forsyningen af drikkevand skal ske fra vandværker og enkeltanlæg, der er stabile og robuste i forsyning af drikkevand."	Selskabet har anlagt et lyslederkabel, der skal gøre selskabet uafhængig af andre samt give selskabet mulighed for at deres anlæg.
Kommunen har angivet, at "vandforsyningsanlæg og ledningsnet forskal indrettes og dimensioneres, så der ikke opstår vandkvalitetsproblemer." Ydermere skal "vandspildet være mindst muligt" og borgerne skal sikres den bedst mulige vandkvalitet på økonomisk rimelige vilkår og i tilstrækkelige mængder".	Vandselskabet har etableret nye vandledninger for at sikre bedret vandkvalitet, stabilt vandtryk til forbrugerne og mindske vandspild.
<i>Eksempler på konkret formulerede mål</i>	
Kommunen har pålagt forsyningen, "at den som fortsættelse af skybrudsberegning. konkretiseringsplanerne skal vurdere om en øgning af serviceniveauet samfundsøkonomisk kan give en nettogevinst."	Selskabet har udarbejdet en
Kommunen har påbudt selskabet, "at sikre udledningen af uren- nærsat spildevand til søen bringes til ophør og at forsyningen genopretter den hidtidige tilstand i Vejlesø."	Selskabet har flyttet vandet fra søen med slamsugere til en liggende pumpestation.
I kommunens spildevandsplan fremgår det, at "spildevandsslam på fra renseanlæg skal bortskaffes ud fra en samlet miljømæssig og praksis. økonomisk vurdering."	Spildevandsselskabet har bortskaffet størstedelen af slammet en anden måde end til landbrug, som tidligere har været Selskabet har afholdt ekstra omkostninger til analyse og disponering.

Boks 1 (Fortsat)

Eksempler på mål

Kommunens mål

Eksempler på mål der specificerer løsning

"Den stofmæssige kapacitet øges med ca. 30 pct. i periode 2019-2025. Dette er planlagt at ske ved at skifte fra overfladebeluftning til bundbeluftning."

"I forbindelse med sanering af regnvandsledninger i Simmersted et er det nødvendigt at etablere et rense- og forsinkelses-bassin for recipienseparat regnvand. Der skal derfor afsættes et areal til et regnvandsbassin og afskærende ledning."

Kommunen kommer med flere forslag til tiltag. "De væsentligste vand foreslåede tiltag er [...] samt at etablere et slampyrolyseanlæg til behandling af slammet."

"Lyngby-Taarbæk Forsyning opfører et nyt vandværk. Beslutningen er dels baseret på, at Lyngby-Taarbæk Kommune kræver jf. de midlertidige indvindingstilladelser, samt eksisterende bekendtgørelse om vandindvinding og vandforsyning, at en endelig indvindingstilladelse indeholder et projekt om etablering af nyt vandværk eller plan for modernisering og renovering af de eksisterende vandværker."

"Ved strømsvigt skal det sikres, at renseanlægget får etableret nødstrøm til drift af vitale dele i anlægget, således at oversvømmelse af anlæg og dermed installationer undgås."

Miljøstyrelsen har påbudt selskabet, "at adskille de to askefraktioner el-filteraske og posefilteraske.

Kommunen har fastsat i dets spildevandsplan, "at det fælleskloakeret kloakopland i [...] skal omlægges fra fælles- til separatkloak"

Vandselskabets løsning

Bundbeluftning.

Udskiftet strækninger på regnvandssystemet samt etableret vådbassin til rensning og drosling af regnvandsudløb til ten.

Rydning af rådnetank og investeringer i transport af teknisk til et pyrolyseanlæg.

Nyt vandværk som erstatter to gamle

Etablering af nødgeneratorer.

Selskabet har klassificeret el-filterasken, etableret et interim anlæg til adskillelse af asken og etableret et permanent anlæg til adskillelse af asken.

Selskabet har separatkloakeret

Der kan ikke gives tillæg til almindelige reinvesteringer. Selskaberne kan imidlertid omlægge anlægsaktivet i forbindelse med reinvesteringerne. Hvis fx et renseanlæg

Vandreguleringsudvalget

udbygges i forbindelse med en reinvestering, kan selskabet søge tillæg til meromkostningerne, der ikke i forvejen var indregnet i selskabets indtægtsramme. Det kræver fortsat, at udbyggelsen fx sker som en del af et fastsat mål og således er tillægsberettiget – eller at selskabet kan få tillæg efter andre regler. Nye anlægsaktiver vil derfor i praksis ofte være en blanding af en reinvestering og en tilægsgivende investering.

Førstnævnte kommunale mål i *boks 1* er et eksempel herpå. I selskabets indtægtsramme indgår allerede afskrivninger på de udskiftede membraner. Når selskabet opgraderer deres membraner for at efterleve det kommunalt fastsatte mål, vil selskabet kun modtage tillæg til meromkostningerne. Afskrivningerne fra den udskiftede membran fratrækkes således tillægget til nye membraner.

Opgaver til opfyldelse af målene skal desuden ligge udover selskabernes i forvejen eksisterende opgaver. Fx kan et spildevandsselskab i udgangspunktet ikke få tillæg til et rensningsanlæg, hvis anlægget indgår i den eksisterende rensning af spildevandet. Hvis anlægget derimod bidrager til yderligere rensning af spildevandet, vil rensningsanlægget indgå i løsning af nye opgaver. Selskabet kan således få tillæg til den del af af rensningsanlægget, der ligger udover det eksisterende anlæg.